

UN TÂRGUJIAN DE ODINIOARĂ:

ION MAGHERU DESPRE FAMILIA SA

Moto: „Toate creațiile umane sunt menite să adauge ceva la patrimoniul dobândit de la strămoși, să sporească această moștenire, alcătuind astfel tradiția unui neam “. (Petre Andrei)

prof. Cornel Șomîcu

A vorbi despre Ion Maghieru, nepotul generalului pașoptist dar și primul profesor universitar de fizică din România, ca târgujian este o întreprindere destul de grea, mai ales că pentru gorjeni acest nume nu spune foarte multe decât în contextul istoriei familiei. Și totuși, lui Ion Maghieru îi datorăm în anii 30 câteva realizări de excepție, cum ar fi identificarea în 1934 în Cimitirul Orașului a mormintelor generalului și a fiului său, Ghiță, căzute în paragină dar și un serial de istorie a familiei publicat în GORJANUL pe seama unor documente din arhiva familiei.

După 1935, Ion Maghieru a stat foarte mult în Gorj, fotografiind vechile ctitorii ale Magherilor, portretele votive ale strămoșilor sau alte monumente care au avut legătură cu istoria familiei. A avut o legătură strânsă cu Jean Bărbulescu, directorul săptămânalului GORJANUL, la îndemnul căruia a început să publice diferite documente moștenite de la tatăl său, colonelul Romulus Magheru. Aceste documente se cifrau la câteva zeci de mii de piese și constau în acte, zapise, scrisori, titluri de proprietate, multe dintre ele cercetate și chiar valorificate de Ion Maghieru.

În 1936, Ion Maghieru publica în săptămânalul „Gorjanul” un articol funerar, de fapt o cuvântare rostită la înmormântarea unui coleg și prieten gorjean, profesorul inginer Ștefan Drăgănescu (Mecanică), decedat în 1935. În anii următori a publicat 17 materiale despre Istoria Magherilor, documente inedite fără de care problematica ar fi fost foarte săracă. Tot de Gorj s-a legat și sfârșitul profesorului Ion Maghieru, acesta a murit pe neașteptate la 25 octombrie 1938, în urma unei intoxicații cu alimente alterate (servise masa în restaurantul gării Filiași, venind de la Cojani spre Timișoara). Din câte se pare nu a mai avut satisfacția să primească personal de la regele Carol al II-lea Ordinul COROANA ROMÂNIEI în grad de Cavaler ce îi fusese atribuit prin decretul suveranului nr. 1829, din 10 mai 1938, ceremonia fiind prevăzută să se desfășoare în toamna anului 1938

Mai întâi trebuie să lămurim ortografia numelui cu „i”, această variantă fiind promovată chiar de marele fizician. Documentele de naștere vorbesc de două prenume, Ion și Petru, dar în majoritatea documentelor se întâlnește doar primul. De asemenea, formula „Ioan”, extrem de uzitată în epocă, nu este corectă, deși o întâlnim de mai multe ori în diverse materiale dedicate urmașului Magherilor.

Ion Maghieru a fost primul născut al familiei Romulus Maghieru – Ana Ghica și a venit pe lume la 28 ianuarie 1888. Era zodia Vărsătorului de lumină spirituală, care s-a adeverit în viața sa. Nu putem să nu remarcăm faptul că a avut doi bunici cu mari realizări în istoria națională, generalul pașoptist Gheorghe Magheru și prietenul său, Ion Ghica, revoluționar pașoptist, scriitor și economist cu realizări notabile. Tatăl său, Romulus Magheru, ultimul născut al generalului Gheorghe Magheru, a urmat o carieră militară. În 1890 a fost chemat la Marele Stat Major de la București, ca membru al Comitetului Consultativ. În 1891 a fost înălțat la rangul de colonel, încredințându-i-se comanda Regimentului 1 Artilerie cu sediul la Craiova. Așa va lua contact copilul Ion Maghieru cu Oltenia strămoșilor săi.

Se spune că pentru a face posibilă această uniune matrimonială, Romulus Magheru a renunțat la o relație de dragoste cu Amanda Forsberg, prim-balerină la Opera din Berlin, o suedeză foarte frumoasă, cu care avea deja un copil, Georg Magero. După doar 10 ani de căsătorie, în 1897, Romulus murea la vârsta de 50 de ani, lăsându-și soția cu 5 copii destul de mici dar care au primit o bună educație din partea mamei lor, chiar dacă a avut de înfruntat greutăți nenumărate. Doar doi băieți din trei au supraviețuit, Ion și George, personalități care s-au dovedit demne să poarte numele Magherilor. Ion Magheru a fost un profesor universitar de fizică care a revoluționat această disciplină, George Magheru a devenit medic cercetător microbiolog și un mare poet al iubirii, cu lucrări publicate.

Și despre căsătoria lui Ion Magheru cu Ioana Anghel, o femeie simplă dedicată familiei se pot spune multe. A fost o relație nefericită pornită de la prejudecăți sociale, Ioana Anghel plătind cu viața promisiunea soțului față de mama sa că nu va avea copii cu ea. După patru ani de la moartea primei sale soții, Ion Maghieru se va recăsători din dorința de a avea urmași cu o fată cu școală și educație, din fosta Austro-Ungarie. Vlad Magheru, rodul acestei relații, o consideră și acum cel puțin nefericită pentru destinul familiei.

În timp ce George Magheru s-a căsătorit cu Alice Focșăneanu, o evreică bogată cu care nu putea avea urmași, Ion Maghieru spera să aibe cinci băieți ca

urmași, dintre care unul urma să fie medic, unul avocat, un istoric, un diplomat și un profesor. Despre acest eveniment, Vlad Magheru își amintește: „Cum întâmplare nu există, Ion Maghieru nu a reușit să aleagă decât pe Alice Voinovici, fata unui colonel sârb din armata fostei Austro-Ungarii-fată cu liceu care cânta la pian, picta, lucra de mână dar avea o concepție politică (minciuna), tocmai concepția împotriva căreia lupta Ion Magheru în Școala Politehnică din Timișoara. Soția lui era fricoasă, ne-practică, indiferentă și hipersensibilă”.

Tânărul Ion Maghieru își va face un debut fulminant în viața publică pe când nu avea 19 ani. Astfel, s-a solidarizat cu țărani asupriți și a publicat în „Neamul Românesc” al lui Nicolae Iorga din 30 septembrie 1907 o scrisoare de protest și acuzare semnată: „Ion Maghieru-student în științe”. Scrisoarea intitulată *Destăinuiri nouă despre împușcarea țăranilor* a apărut în nr. 43 al amintitei publicații. Se spunea în textul amintit: „Cele ce urmează sunt aflate astă-vară de la sătenii din comunele Cărbunești, Petreștii de Sus, Cojani, Bârzenii de Gilort, din județul Gorj. Se știe că în acest județ n-au fost răscoale; ca pretutindeni, însă, armata a fost împărțită și pe aici pentru a preveni o astfel de eventualitate. O companie din Regimentul optsprezece Gorj de infanterie, a sosit și în Cărbunești. (...) Acești bieți oameni (doi săteni care amenințaseră că dau foc – n.a.), fără nici un fel de judecată, au fost ridicați de la casele lor de soldați, scoși lângă podul de peste Gilort din capul Târgului Cărbunești (Petreștii de Sus) și împușcați în fața mulțimii de săteni care se adunaseră. Amănuntele ce mi s-au dat în privința acestei execuții prezintă un deosebit caracter de barbarie. Cei doi oameni... au fost așezați lângă niște tufe din marginea apei, cam la vreo doi metri unul de altul... S-au tras în ei mai multe salve până a-i omorî pe toți; soldaților, oameni și ei, nu le venea să tragă și să-i omoare, ci cu primele salve i-au rănit numai în mâini și picioare. Amenințările ofițerului i-au silit să își facă pe deplin datoria. Cadavrele celor doi nenorociți au fost puse într-un car, duse la cimitirul din deal și trântite unul peste altul într-o groapă... Câini de ar fi fost și nu li se putea face mai rău. (...) Afară de această execuție au mai avut loc și altele tot în județul Gorj, unde nu au fost răscoale. Așa mai sus, spre Bengești, un biet om-îi zicea Burcă-pe care aveau ură mai mulți boieri...a fost împușcat de jandarmii rurali...Am mai auzit și de împușcarea altor trei țărani tot în Gorj spre Bibești.“. Tânărul profesor își arăta solidaritatea cu țărani din Gorj, județul strămoșilor săi și în care va reveni spre sfârșitul vieții.

Pregătirea profesională a îmbinat-o cu viața publică, așa cum o făcuseră și marii săi înaintași. Ion Maghieru a luat parte activă la războiul din 1916-1918 ca locotenent în regimentul de artilerie antiaeriană primind decorația „Crucea de război 1916-1918” cu baretele „Dobrogea și Mărășești”.

Ion Maghieru a avut șansa să lucreze și să se formeze în Școala de fizică de la Iași sub îndrumarea profesorului Dragomir Hurmuzescu, părintele radiofoniei românești. A trecut practic prin toate cele trei centre universitare mari ale țării, stabilindu-se la Timișoara datorită sprijinului pe care l-a primit de la profesorul Victor Vâlcovici, rectorul Școlii Politehnice din Timișoara. Acesta nu va avea ce regreta, Ion Maghieru reușind în scurt timp să pună la punct un laborator de fizică modern care rivaliza cu cele occidentale deși banii au fost foarte puțini.

Reținem din activitatea didactică două momente care să ne facă să înțelegem această personalitate deosebită a istoriei noastre. Mai întâi reținem activitatea sa de membru al Comitetului de Direcțiune al Școlii Politehnice Timișoara ca delegat al Consiliului Profesorat(1928) pentru o nouă optică asupra pedagogiei, de luptă împotriva ilegalităților, abuzurilor și fraudelor, pentru o conștiință care să nu fie stăvilă de interesul material. Cel de-al doilea moment se leagă de reformă, asemenea lui Spiru Haret, Maghieru considera că munca cinstită și educația pentru muncă trebuiau să aibă prioritate față de publicarea unui număr cât mai mare de lucrări științifice. Reformele propuse de Ion Maghieru la Timișoara au eșuat în instanță, dar exemplul a fost preluat în alte centre universitare cum ar fi Cluj și București.

După eșuarea reformei inițiate de el la Timișoara, profesorul Maghieru și-a ascuns rana într-o profundă tăcere. Începe să cerceteze trecutul istoric, prezentul pierzându-și din importanță. Intransigent, decide să se retragă din postul de profesor prin pensionare. Avea de gând să se retragă din oraș, să se mute la țară, în satul Cojani din Gorjul străbunilor. Planurile sale, enunțate în documente de familie, vorbeau de continuarea cercetării arhivei familiei.

Nu a putut să iasă la pensie dar legăturile sale cu Gorjul au devenit tot mai strânse. Așa cum aminteam, în 1936 publica în săptămânalul „Gorjanul” un articol funerar, iar între anii 1937-1938, Ion Maghieru este autorul seriei de 17 articole istorice cu titlul: „Din trecutul Gorjului”(și al familiei Maghierilor), publicate în săptămânalul cultural, independent „Gorjanul”.

În ordine cronologică, documentele sunt următoarele: 1. 1665 - Zapis din 14 octombrie 1665 (1665) prin care Ion Toboșariu din Călnic își vinde partea de moșie

lui Vlad Măgheariu și nepotului acestuia, Pătru zis Fleșeariu („Gorjanul”, anul XIV, nr. 45-46); 2. 1747 – Ocolnică (carte de hotărnicie) dată de patru boieri hotarnici la 26 iulie 1747 pentru hotărnicia moșiei moșnenilor Bârzeieni cum și a părții cumpărate din această moșie de Boerii Bengești („Gorjanul”, anul XV, nr. 26); 3. 1760-Zapisul Radului Măgheriu din anul 7268 (1760) prin care își vinde partea de moșie din hotarul Măgherilor, nepotului său popa Ion Măgheriu („Gorjanul”, anul XV, nr. 12-13); 4. 1762 – Zapisul Zamfirei, fata lui Constandin, ficiorul Diiacului Radul Găucă ot Mirosloveni din 15 iulie 1762, prin care vinde două răzoare de vie din dealul Negoeștilor popei Ion Măgheriu protopopul („Gorjanul”, anul XV, nr. 22); 5. 1765 – 2 august 1765-Cartea lui Ștefan Racoviță Voevod către dumnealui ispravnicul ot sud Gorj prin care îi poruncește să numească șease boeri din partea moșnenilor Ștefănești care să ia parte la hotărnicia moșiei moșnenilor Bârzeieni („Gorjanul”, anul XV, nr. 1); 6. 1765-Cartea lui Scarlat Grigore Ghica Voevod din 3 nov. 1765 prin care poruncește boierilor hotarnici aleși de dânsul să hotărască moșia moșnenilor Bârzeieni din Gorj („Gorjanul”, anul XV, nr. 2); 7. 1768 – Zapisul lui Dumitrașcu sân Stan Bilan și al fiului său Mihai ot Bârzăi din 20 Aug. 1768, prin care își vând partea lor de moșie din hotarul Bârzăianilor popei Ion Măgheriu protopopul („Gorjanul”, anul XV, nr. 29-30); 8. 1769 – Porunca Episcopului Partenie al Râmnicului din 7 aprilie 1769, către Protopul Barbu dela Sud, Gorj, plaiul Gilortului pentru a se scuti de dăjdii Protopul Ion Magher pentru că i-a ars casa („Gorjanul”, anul XV, nr. 23-24); 9. 1770 – Zapis din 15 august 1770 prin care dimitru sân Voina Măgheriu își vinde jumătate din moșia aflată în hotarul Călnicului, vărului său Popa Ion Magheriu Protopopu („Gorjanul”, anul XV, nr. 27-28); 10. 1790 – Zapisul lui Alisandru sân Constandin Chițăscu (din 10 februarie 1790) prin care își vinde livadia din Curva (o moșie din Bârzeiu-N.R.), lui Șerban Măgheriu, căpitan de predați („Gorjanul”, anul XV, nr. 27-28); 11. 1799 – Cartea lui Alexandru Constandin Moruzi Voevod din 20 aprilie prin care Șerban Magheru este numit Căpitan la căpitania Amărădea sud Gorj („Gorjanul”, anul XV, nr. 33-34); 12. 1802 – Cartea marelui spătar din 2 martie 1802 către căpitanul Nițu Zorilescu dela Amaradia, prin care îi poruncește să predea căpitania lui Șerban Magheru, orânduind căpitan în locul lui („Gorjanul”, anul XV, nr. 39); 13. 1821 – Scrisoarea lui Lăudat Gâlcescu din 10 iulie 1821 către căpitanul Ion Magheru („Gorjanul”, anul XV, nr. 19-20); 14. 1829 – O scrisoare din 14 martie 1829 a lui Constantin Dică, biv vel hatman și caimacam al Craiovei, către vtori vistier Gheorghe Măgheru („Gorjanul”, anul XV, nr. 42); 1829 – Carte de mulțumire dată de boierii din

Târgu-Jiu la 10 noembrie 1829 Dumnealui Biv Vtori vistier Gheorghe Maghieru, pentru apărarea oraşului de jafurile turcilor în timpul războiului ruso-turc din 1828-1829 („Gorjanul”, anul XV, nr. 18); 16. 1842 -1848 Ştiinţe date de D-lui paharnic Zamfirache Bâlteanu, moştenită dela părinţi şi din vremea dumisale, asupra celor după vremi mai însemnate întâmplări de arderi în judeţul Gorju şi capitala sa Târgu-Jiul („Gorjanul”, anul XV, nr. 40-41); 1850 sau posterior – Fragment dintr-o scrisoare adresată de generalul Gheorghe Magheru, în timpul exilului, nepotului său Ioniţă Gârbea („Gorjanul”, anul XIV, nr. 44).

Din documentele publicate de profesorul universitar Ion Magheru în perioada interbelică aflăm amănunte despre cele „mai însemnate întâmplări de arderi în judeţul Gorju şi capitala sa Târgu-Jiului”. Aceste informaţii se datorează paharnicului Zamfirache Bâlteanu, personalitate importantă a Gorjului şi chiar preşedinte al Maghistratului în 1844 după cum ne spunea Alexandru Ştefulescu la începutul secolului trecut. Mai reţinem că între 1770-1828, pandurii gorjeni s-au opus de mai multe ori turcilor care năvăleau sistematic pentru a jefui mai ales Oltenia. Pandurii s-au aflat în fruntea luptei antiotomane din perioada respectivă deoarece Ţara Românească(Muntenia) era lipsită de o armată organizată sub fanarioţi iar sălaşurile lor cădeau victimă jafurilor. Despre acest lucru, paharnicul Zamfirache Bâlteanu avea să sublinieze: „În toată această epocă nenorocită, singuri aceşti „volintiri” şi panduri olteni, sub căpitanii lor, din proprie iniţiativă şi fără sprijinul unei autorităţi centrale, au cutezat să ţie piept Turcilor, izbutind în dese rânduri a-i înfrânge, spălând onoarea ţării”.

O primă menţiune se referă la războiul ruso-turc din 1769-1774. În 1770, porojnicul Şerban Magheru, „într-o bătălie ce a avut cu o numeroasă armie de Turci cu altirie(artilerie) la satul Preajba lângă hotarul Târgu Jiiului, printr-o lovitură de tun chiar asupra spargerii oştirii turceşti au murit vitejeşte(...) Şi după această bătălie îndată s-au ars de către Turci ca mai mult de jumătate oraşul Târgu-Jiului”.

Următorul eveniment îl înregistrăm la 18 Ghenar 1800: „Au venit în oraşul Târgu-Jiul un Amet Beiu Vidinlâu cu oştire, cu a cărei venire, după arderea la vreo câteva case, prinzând dintre boerii orăşani pă stolnicu Barbu Viişoreanu şi pă paharnicu Zamfirache Bâlteanu i au dus ca robi la Dii, unde fiindu-i în prinsoare nooă luni, după o dare însemnată de bani au scăpat.”

Un alt eveniment s-a petrecut la 27 aprilie 1802 „în ziua care şi plecaseră boerii craioveni la Vâlcan în Austria şi care şi care se afla aicea în oraşul Târgu-Jiul

fugiți din capitala Craiovei de spaima pentru eșirea în țară a cârjaliilor cu căpitanul lor Manaf Ibrahim, ajungând în orașul Târgu-Jiu pe lângă alte jefuiri în județ au dat foc și orașului arzând mai mult de jumătate, între care ardere și o biserică”.

Peste doar patru ani, la 15 august 1806, evenimentele s-au întâmplat din nou. Aflăm că au fost arse mai multe case din Târgu-Jiu și că a fost prins chiar unul dintre ispravnici și mai mulți oameni cu stare care au trebuit să își plătească libertatea. Turcilor li s-a înfundat după ce au jefuit casele vistierului Șerban Magheru din satul Bârzeiu, „cel care se afla căpitan al poterilor județului, carele lipsind în județ i-au dat foc caselor și tuturor împrejmuirilor caselor lăcuitorilor din acel sat, aflându-să mai toți dintre cei rădicați cu arme. Și de acolo pomenitul Bechir pornind la satul Piscoiu locul unde să afla pomenitul Magher cu ai săi, unde și începându-să bătaia, după o sângeroasă luptă și cu mare paguba Turcilor”.

Tot paharnicului Zamfirache Bâlțeanu îi datorăm povestirea unor importante fapte de arme din cariera viitorului general Gheorghe Magheru. În contextul războiului ruso-turc din 1828-1829, teritoriul românesc a devenit din nou teatru de război iar pandurii în prim-planul acestei confruntări. Despre corpul pandurilor aflăm că „alergară bucuroși a se bate contra turcilor”, după cum spunea un contemporan. Despre Gheorghe Magheru aflăm de la Ion Heliade Rădulescu că „recrută prin singura sa influență mai multe sute de voluntari și se duse cu dâșii de se puse sub comanda generalui Geismar, comandantul trupelor operative ruse din Oltenia”.

Pandurii, printre ale căror căpetenii regăsim și pe Gheorghe Magheru, vor avea drept misiune să înfrunte ofensiva turcească. Deși Craiova a scăpat ca urmare a cooperării între panduri și ruși, Cernețiul a avut o soartă crudă după cum aflăm de la Zamfirache Bâlțeanu „la 1828 aug. 30... în urma arderei orașului Cernețu, năvălind și în orașul Târgu-Jiului, turcii ostroveni, pentru același sfârșit(scop), i-au și dat foc”.

Salvarea orașului Târgu-Jiu a venit de la Gheorghe Magheru și pandurii săi. Zamfirache Bâlțeanu povestește că la Târgu-Jiu venise „dumnealui Gheorghe Maghieru, fostul atunci capziman al tuturor poterilor Valahiei Mici, cu un puțin număr de rumâni viteji în trebuință de a se aduna toți poterașii județului spre mergere iarăși în județul Mehedințului de unde venisă cu puține zile mai înainte. A căruia întâmplare din venire în acea vreme au fost norocirea de a nu să preface orașul cu totul în cenușe, căci năvălind asupra-le în vremea când dedesă foc uliței despre podul Jiului, prin sângeroasă războire i-au și răspândit careși încotro au putut apuca, rămânând în loc și trei răniți. Și pricina care au putut a-i scăpa în acel ceas au fost

întâiu întunerecul nopții ce i-au apucat în războire și al doilea zătnirea ce au pricinuit binele ce au făcut orașului cu potolirea focului ce mergea a-l preface în cenușe și după care s-au ars numai 18 case de cele de rând. După care, însă, tot într-acea noapte, fără a simți osteneală sau descorajare de numeroasele oștiri turcești ce să afla în părțile Mehedințului, la satul Glogova, s-au luat după dâșii chiar cătră acele locuri, pe care ajungându-i supt dealul Bojorăscului, după o de iznoavă cruntă războire, au mai căzut răniți dintr-înșii și alți zece împreună cu căpetenia lor Ghioler Asan. Iar dintr-ai pomenitului capziman numai unul din cei aflați împreună. Pă care prinși i-au dus la ghenărarul Gaizmar, comandirul oștirilor rusăști ce se afla la Cioroiu”. („Gorjanul”, anul XIV, nr. 40-41).

Luptele nu s-au terminat aici. Turcii aveau în plan să atace Craiova din mai multe direcții, o armată urmând să treacă prin Gorj. Magheru va reuși să scrie o pagină de adevărat eroism la Șișești, la marginea orașului Târgu-Jiu.

Serialul despre istoria familiei Magheru și, implicit fapte și oameni din istoria Târgu-Jiului, s-a întrerupt brusc prin moartea autorului. Unele din documentele despre Magheri au ajuns totuși la public prin grija familiilor lui Ion Maghieru, e vorba de fiul său, Vlad Maghieru, și George Magheru, e vorba de Alice Magheru, soția care i-a supraviețuit foarte mult timp.

Necrologul lui Ion Maghieru, făcut de profesorul Pompiliu Nicolau, ne lasă o imagine deosebită a acestei personalități: „ Ion Maghieru a fost un mare profesor. Profesor la catedră, profesor în laborator, profesor în consiliile profesionale, profesor în societate, profesor pentru toți și în toate împrejurările. Dar înainte de toate, Ion Maghieru a fost un om, un om minunat în toată accepția cuvântului: vorba lui era vorbă, hotărârea lui hotărâre, prietenia lui prietenie. Iubitor de adevăr până la fanatism, nu s-a dat la o parte niciodată de la nici o oboseală, de la nici un sacrificiu, pentru a-l afla și a-l apăra, contra oricui și în orice împrejurare, pe față, cavalereste, fără teamă, fără prihană și fără ură. În viața publică a fost un militant al datoriei îndeplinite până la capăt. Severitatea lui gravă și ireductibilă față de racilele organismelor publice, ce în mod normal intrau în angrenajul activității lui de profesor și om al societății noastre de azi, nu era întrecută decât de profunda lui corectitudine și punctualitate cu care el însuși făcea față îndatoririlor sale...”

Mormântul lui Ion Maghieru se găsește astăzi la Timișoara, în timp ce fiul său, Vlad Magheru, a redescoperit Gorjul în ultimii ani.

Bibliografie:

1. Paul Cernovodeanu, Marian Ștefan, PE URMELE MAGHERILOR, Editura Sport-Turism, București, 1983
2. Cornel Șomâcu, Dumitru Bunoiu, ZESTREA MAGHERILOR, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu-Jiu, 2007
3. Vlad Magheru, ION MAGHIERU – APOSTOL AL EDUCAȚIEI DE CARACTERE, Timișoara, 2005
4. Societatea de Științe Istorice din România, filiala Gorj, GENERAL GHEORGHE MAGHERU – IN MEMORIAM, Bicentenarul nașterii, Editura Rhabon, Târgu-Jiu, 2004
5. Cornel Șomâcu, FILE DIN ISTORIA ȘCOLII GORJENE, Editura Măiastra, Târgu-Jiu, 2010.
6. C.A. Protopopescu, STUDII ȘI ARTICOLE DIN ISTORIA JUDEȚELOR MEHEDINȚI ȘI GORJ, Editura Mirador, Arad, vol. I-II, 2008.
7. Colecția CUGET LIBER, Târgu-Jiu, nr. 1-45
8. Colecția VERTICAL, Târgu-Jiu, 1-222